

Člověk a mimozemskost.

Rudolf Steiner

Moji milí přátelé.

Dnes ještě trochu prodlíme při úvahách, které jsme probírali o tak zvaných třech setkáních. Řekli jsme, že střídavé stavy, v nichž člověk žije v krátkém průběhu čtyřiaadvaceti hodin, když střídá stav spánku a stav bdění, nejsou jen tím, jak se zevně jeví fyzickému životu, ale že v těchto střídavých stavech pokaždé nastupuje pro člověka setkání s duchovním světem. Naznačili jsme, že co se odděluje za spánku od fyzického a éterického těla, co při usnutí je jaksi vdechnuto do duchovního světa a při procitnutí zase vdechnuto - já a tělo astrální že tyto mají za stavu spánku své setkání s bytostným světem, který jsme počítali k hierarchii andělů, jemuž také bude náležet vlastní lidská duševní bytost, až jednou bude vyvinutý duch sám, v němž vládne jako nejvyšší řídicí princip to, co v náboženském životě jsme byli zvyklí nazývat Duch svátý. O tomto setkání v duchovním světě, které tedy nastupuje u člověka v každém normálním stavu spánku, řekli jsme něco přesnějšího.

Teď si však musíme ujasnit, že s vývojem lidského rodu nastaly v těchto věcech během zemského vývoje změny. Co jen to vlastně je, co se tu děje, když člověk spí? Ze

stránky vnitřně lidské jsem vám to posledně rozebral. Pozorováno v poměru k vesmíru napodobuje člověk jistou měrou onen rytmus světového řádu, který nastupuje pro některé místo Země tím, že v jedné polovině doby čtyřiceti hodin je den a v druhé polovině je noc. Jistě je vždy někde na Zemi den, jenže člověk obývá jen jedno místo Země, a pro toto místo přichází v úvahu to, co jsme zde vyložili. Pro toto místo napodobuje člověk ve svém vlastním rytmu mezi spaním a bděním rytmus mezi dnem a nocí. Že se to pro novější život rozpadá, že tedy člověk není nucen zrovna ve dne bdít a v noci spát, to souvisí s tím, že během vývoje se člověk pozvedá z objektivního chodu světa, že je v něm jen stejný rytmus, ne však, že by dva rytmy šly stejnoměrně, paralelně vedle sebe, jeho rytmus spaní a bdění, a rytmus dne a noci. Jsou jednou pro vesmír, pro makrokosmos, podruhé pro člověka, pro mikrokosmos, poněkud stejné, ale navzájem se posunují. Proto bytost v jistém směru nezávislou na makrokosmu je jediné člověk.

Avšak ve starších dobách, v těch dobách, v nichž - jak víme - existovalo u lidí určité atavistické jasnozření, tenkrát se také lidé přizpůsobovali u tohoto rytmu více velkému chodu světového řádu. Ve starších dobách se naprosto spalo tak, že ve dne se bdělo a spalo se v noci. Tím však byl v těchto starších dobách také celý okruh zkušeností člověka jiný, než je teď. Člověk musel být poněkud

vyzdvižen z paralelismu z makrokosmu, aby právě tímto vyzdvižením touto vytržeností, vyvinul živější vnitřní samostatný život. Nedá se říci, jakoby hlavní věcí bylo, že člověk ve starších dobách spal tak, že vlastně málo pozoroval hvězdy. To sice skutečně dělal, přestože zevní věda básní o službě hvězdám, která je však něčím úplně jiným. Ale podstatné bylo, že člověk je úplně jinak vřazen do světového řádu se svým já a tělem astrálním, zatímco Slunce bylo na druhé straně Země - nepůsobilo tedy přímo na jeho místo na Zemi - že v této době se svým já a tělem astrálním, které byly mimo fyzického a éterického těla, byl člověk oddaný hvězdám. Tím také vnímal nikoli pouze fyzické hvězdy, ale vnímal to, co k fyzickým hvězdám patří duchovně. Na fyzické hvězdy se vlastně nedíval zevníma očima, ale co duchovně k těmto fyzickým hvězdám patří, na to se díval. Proto co se vypráví ve staré službě hvězdám, nesmíme pojímat tak, jakoby staří lidé ty hvězdy okukovali a pak symbolizovali, různé krásné obrazy a symboly jakoby vytvářeli. Lehce se říká ve smyslu moderní vědy: Inu, ve starších dobách byla právě živá fantazie lidí, pod Saturnem, Sluncem, Měsícem si představovali bohy, svou fantazií si vymýšleli do obrazců zvěrokruhu podoby zvířat. - Co je živé v tomto oboru, je jen fantazie moderních učenců, kteří takové věci vynalézají. Ale pravdou je to, že v onom stavu vědomí, v němž bylo já a astrální tělo těchto dávných lidí, se ty věci tak skutečně jevily, jak se

popisovaly, takže skutečně byly ty věci tak vidět, tak se vnímaly, jak se to popisuje. Tím však měl člověk přímé nazírání ducha, který produševňuje vesmír, s tímto duchem, produševňujícím vesmír, člověk žil. - My jsme vlastně skutečně správně přizpůsobeni Zemi jen s naším fyzickým a éterickým tělem. Naše já a tělo astrální jsou však přizpůsobeny duchu, který právě popisovaným způsobem

produševňuje vesmír. Můžeme říci, že naše já a naše astrální tělo náležejí právě této oblasti vesmíru. Ale člověk se má vyvíjet tak, aby o tom, čím je nejnitemější bytost jeho já a jeho astrálního těla, se mohl dovědět skutečně také z tohoto já a tohoto astrálního těla. K tomu musela zevní zkušenost, která byla ve starých dobách, na nějakou chvíli zmizet, musela být zahalena. Komunikace vědomí s hvězdami musela ustoupit, musela se ztemnit, aby tím sílilo nitro člověka, a on aby se musel v určité budoucnosti učit své nitro tak zesilovat, aby pak mohl ducha najít jako duch. - Stejně však, jako byl starší člověk ve spojení za každého nočního spánku s duchem hvězdného světa, tak byl člověk v průběhu roku zase spojen s duchem hvězdného světa, jenže teď v průběhu roku přicházel do styku s vyšším duchem hvězdného světa, s tím, co se jaksí ve světě hvězd děje. Za nočního spánku na něho působily útvary hvězd v jejich klidu. Během roku však působila změna, která souvisí s chodem Slunce za rok, a tímto chodem Slunce souvisí s

osudem Země v běhu jednoho roku, jímž Země prochází ročními dobami, zejména létem a zimou. - Pokud nám ještě zůstaly jisté tradice vzhledem ke zkušenostem, jež člověk měl s nočním spánkem ve starých dobách, pak poměrně málo tradic (lépe řečeno, u nichž je jen málo zaznamenán jejich původ) zůstalo z těch ještě starších dob, v nichž člověk spoluprožíval tajemství ročního běhu. Ale uchovaly se dozvuky těchto zkušeností s tajemstvími roku, jen se jim málo rozumí, vyhledejte si mezi mýty různých národů ty, které vždy znovu dosvědčují, že se všude něco vědělo o boji zimy s létem, léta se zimou. Zase v tom zevní učenost spatřuje symbolizující tvořivou fantazii dávných lidí, nad níž jsme se už povznegli v této době, kdy jsme to přivedli tak nádherně daleko. Také to však byly opravdové zkušenosti, které člověk prožíval, zkušenosti, které veskrze měly hluboce významnou úlohu v celé duchovní kulturní souvislosti starých dob. Existovala mystéria, v nichž se zcela počítalo se známostí ročních tajemství. Můžeme si představit, jaký význam měla taková mystéria. Mystéria byla jiná v úplně starých dobách, a jiná v těch dobách, do nichž zasahují dějiny staroegyptské, ale ještě i dějiny starořecké, a dokonce nejstarší dějiny římské ještě k nim poněkud dosahují. Chceme tedy mluvit o těchto mystériích, která jistou měrou zanikají se starší egyptskou, řeckou a římskou kulturou.

Tato mystéria měla ještě plné vědomí souvislosti Země

s celým vesmírem. Proto se vyhledávaly vhodné osobnosti - dnes by takové počínání samozřejmě nebylo už přípustné -, ale tenkrát se vyhledávaly vhodné osobnosti, které byly podrobovány zcela určitému psychickému vzdělávání, a jichž bylo pak použito v určité době - byla to řada dnů v době zimní - v určitých k tomu zřízených lokalitách, aby tyto osobnosti sloužily jako taková přijímací stanice k tomu, co vesmír, mimozemský vesmír může prozradit právě v tomto pozemském čase, když Země nabídne k tomu dostatečnou přijímací stanici. Pro starší doby k tomu nebyl přímo směrodatný náš dnešní čas vánoční, ale více méně ležící v blízkosti. Na tom však teď nezáleží, vezměme naši vánoční dobu od 24., 25. prosince až do ledna. Tato doba je naprosto taková, v níž zvláštní konstelací Slunce k Zemi sděluje vesmír této Zemi něco jiného, než v jistých dobách. Je to čas, kdy vesmír mluví se Zemí intimněji, než v časech jiných. Ale toto intimnější mluvení spočívá právě na tom, že Slunce nevyvíjí v této době svou letní sílu, že tato letní síla Slunce v jistém směru ustoupila. Tuto dobu využili představení starých mystérií k tomu, že v těch zvlášť pro to zřízených lokalitách si s těmi vyškolenými osobnostmi předsevzali, co nabízelo možnost, aby ta intimní tajemství z vesmíru, přicházející sem dolů k Zemi v tom intimním rozhovoru se Zemí, jimi mohla být zachycena. Dnes to můžeme přirovnat k něčemu mnohem triviálnějšímu, ale přirovnat se to může. Jak víte, tak zvaná bezdrátová

telegrafie se zakládá na tom, že se zčeří elektrické vlny a tyto vlny se bez drátu šíří dál, a že se na určitých místech postaví aparáty, nazývají se koherery - které svým zvláštním uspořádáním dávají možnost právě ve stanici ty vlny zachycovat a koherery a koherery-aparáty přivádět do pohybu. Spočívá to zcela jednoduše na proorganizování, proformování pilin, kovových pilin, které se zase zpětně sesypají, když ta vlna jimi prošla. - Nyní si pomyslete: Tajemství vesmíru, mimozemského vesmíru, procházejí Zemí v tomto určitém čase, který jsem označil. Zde je zapotřebí jen určitého záchytného aparátu. Vždyť elektrické vlny by rovněž bez účelu přešly přijímací stanicí, kdyby tam byl přijímací přístroj s kohererem! Bylo třeba takového koherera k tomu, co vychází z vesmíru. Jako takové koherery používali staří Řekové své Pýthie, své kněžky, které byly k tomu školeny, a které tím, že byly vystaveny tomu, co přicházelo z vesmíru dolů, mohly tyto tajemství vesmíru prozradit. Tato tajemství pak vyložili ti, kteří snad v těchto časech už dávno sami nebyli schopni poskytnout přijímací stanicí. Ale tajemství vesmíru byla prozrazena. To vše se samozřejmě konalo ve znamení nejposvátnějšího mystéria, ve znamení, o němž dnešní doba, již se všechno posvátné vytratilo, nemá už žádného tušení. Neboť naše dnešní doba by samozřejmě především byla na to, aby se s mysterijním knězem udělalo interview.

Oč tedy těmto mysterijním kněžím vlastně šlo?

Šlo o to, že jistým způsobem věděli: Když to oplodnění pozemského života, které proudí z vesmíru dolů, přijmou do svého vědění, zejména do svého sociálního vědění, pak mohou tím, oč se stali moudřejšími, zajistit opatření, zákonitá a jiná opatření pro příští rok. Byly už doby na Zemi, v nichž by se sociální nebo zákonitá opatření nepochopila, kdyby se nejprve tímto způsobem, těmi kteří je měli pochopit, nevyzvěděla ona tajemství makrokosmu. Pozdější doby si udržovaly v pověřčivých představách jen ponuré, pochybné dozvuky této velikosti. Když se v silvestrovském večeru lije olovo, a z toho se chce zjistit budoucnost příštího roku, je to jen pověřčivý zbytek oněch velkých svátých věcí, o nichž jsem vám právě říkal. U těch věcí šlo skutečně o to, oplodnit ducha člověka takovým způsobem, aby se něco takového, co může vyproudit jen z vesmíru, přeneslo na tuto Zemi, neboť se chtělo, že člověk by měl žít na Zemi tak, aby jeho život nebyl pouze výsledkem něčeho, co se může dozvědět na Zemi, ale výsledkem toho, co se může dosvědčit ze světa. - Právě tak se vědělo, že v letní době je Země ve zcela jiném poměru, směru k vesmíru, takže v této letní době nemůže Země přijímat z vesmíru žádná intimní sdělení. Na tom pak spočívala mystéria léta, která směřovala k něčemu úplně jinému, o čem však dnes mluvit není nutné.

Tedy jak se řeklo, o těchto věcech, vztahujících se k tajemstvím během roku, se uchovalo ještě méně tradic, než

o těch věcech, které se vztahují k rytmu dne a noci, rytmu spaní a bdění. Ale v těch starých dobách, kdy měl člověk ještě vyšší stupeň atavistického jasnozření, jímž mohl během roku poznávat intimity, které nastaly mezi vesmírem a Zemí, v těch starých dobách lidé věděli, že co se tu dovídají, pochází z toho, že člověk měl setkání (toto setkání měl přirozeně ve všech dobách, tenkrát jen bylo vnímáno atavistickým jasnozřením), že tedy měl člověk setkání s duchovním světem, které však nemůže mít v každém spánku. Setkání s duchovním světem, v němž přebývají duchovní bytosti, které počítáme k hierarchii archandělů, setkání se světem ducha, v němž bude člověk se svou nejnítěrnější bytostí, až jednou za doby Venuše bude vyvinutý jeho „životní duch“. Setkání se světem, v němž si člověk měl myslet jako řídící, jako ve starých dobách vládnoucí princip Krista Syna. Takže jak jsme právě naznačili toto setkání, které má člověk v běhu roku s duchovním světem na některém místě Země v době, kdy je pro toto místo na Zemi právě zimní doba vánoční, může se tedy toto setkání také nazvat setkáním se Synem. Člověk v postupu roku skutečně prožívá rytmus, který je napodobením tohoto ročního rytmu samotného, a v něm se sjednocuje se světem Syna.

Avšak také víme, že mystériem Golgoty se ona bytost, kterou označujeme jako Krista, sjednotila se samotným chodem Země. Právě v době, kdy toto sjednocení nastalo,

bylo zatemněno přímé zření duchovního světa, jak vysvítá z právě uvedených úvah. Vidíme objektivní skutečnost: Událost Golgoty souvisí se změnou vývoje lidstva na Zemi. Ale smíme proto také říci, jak ve vývoji Země existovaly také doby, kdy lidé, tím že poznávali intimní rozmluvu Země s makrokosmem, se dostali, ve smyslu starého atavistického jasnozření, do poměru ke Kristu. A na tom se zakládá něco, co jistým právem někteří rozumní novodobější učenci, badatelé v náboženstvích, předpokládají: že bylo prapůvodní zjevení Země. Ale uskutečnilo se to tak, jak jsem to popisoval. Prapůvodní zjevení. A jednotlivá náboženství po celé Zemi jsou dekadentními fragmenty z onoho zjevení.

Ale v jakém jsou vlastně postavení lidé, kteří přijali tajemství Golgoty?

Jsou v takovém postavení, že mohou nejnitemější přiznání k duchovnímu obsahu vesmíru vyjádřit tak, že mohou říci: Co ve starých časech muselo ještě být vypořádáno rozmluvou ze Země do kosmu, to sestoupilo dolů a zjevilo se v průběhu mystéria Golgoty v jednom člověku, v člověku Ježíši z Nazaretu. Znovupoznání v Kristu, který žil v Ježíši z Nazaretu, té bytosti, jež se dříve stávala viditelnou lidem také atavistickým jasnozřením v běhu roku, to je právě něčím, co by se nyní mělo stále víc a více zdůrazňovat pro duchovní vývoj lidstva. Neboť tím by se spojily dva elementy křesťanství, které se vlastně spolu

spojit nesmí, má-li se na jedné straně křesťanství správným způsobem dál vyvíjet, a na druhé straně způsobem dál vyvíjet lidstvo. S tím to souvisí, že ze starých křesťanských tradic je legenda Krista Ježíše zařazena každoročně jako slavnost vánočního svátku, velikonočního svátku, svatodušního svátku do průběhu roku. A s tím souvisí, jak jsem už řekl v jedné předešlé hodině, že vánoční svátek je slaven, jako svátek stálý, kdežto svátek velikonoční je jako svátek, který je určen nebeskou konstelací. Že svátek vánoční se slaví podle poměrů Země, podle stálé nejhlubší do by zimní, to souvisí s tím, že setkání s Kristem, se Synem skutečně zapadá do této doby. Že však je Kristus bytostí, která náleží makrokosmu sestoupila z makrokosmu, že je s makrokosmem jedinou podstatou, to je právě vyjádřeno tím, že od konstelace jara, Slunce a Měsíce to má záviset, kdy je svátek Velikonoc, jako takový svátek, který má dosvědčit, že Kristus náleží celému světu, tak jako svátek vánoční má oznamovat, že Kristus sestoupil k Zemi. A tak je do průběhu roku právem vloženo něco, co tomuto průběhu roku patří ročním rytmem lidského života. A protože je to něčím tak hlubokým ve vztahu k lidskému nitru, je taky oprávněné u tohoto zařazení svátků, jež se vztahují k mystériu Golgoty, aby člověk zůstal u toho, že uskutečňuje tyto svátky v souladu s rytmem velkého vesmíru, a neposuzoval je, jak to činí v novějších městech u spaní a bdění.

Zde tedy máte něco, v čem člověk ještě není tak svobodný, kde se ještě nemá tak pozvedávat u objektivního chodu vesmíru, neboť každý rok má přicházet jemu k vědomí, teď, kdy se už nemůže atavistickým jasnozřením stýkat s vesmírem, že právě v něm samém něco žije, co patří vesmíru, co nachází svůj výraz v ročním koloběhu.

Mezi těmi věcmi, moji milí přátelé, které snad právě jsou jistými náboženskými vyznáními nejvíce kárány na duchovní vědě, je to, že touto duchovní vědou musí být Kristův podnět zase spojován s celým vesmírem. Duchovní věda nic tomu neubírá - to jsem častěji zdůrazňoval -, co mají o mystériu Krista Ježíše náboženská podání. Ale k tomu připojuje to, co má toto mystérium Krista Ježíše kolem sebe z poměrů ze Země, k celému vesmíru. Hledá Krista nejen na Zemi, ale v celém vesmíru ho hledá. - Je to vlastně těžko k pochopení, jak jistými náboženskými vyznáními se stále znovu a znovu kárá toto připojení Kristova podnětu ke kosmickým událostem. Bylo by pochopitelné jen to, kdyby duchovní věda oprávněným tradicím křesťanství něco ubírala, ale když něco připojuje, pak by se to zřejmě vytýkat nemělo. Jenže ty věci jsou už takové, a důvody vězí v tom, že k určitým tradicím se nechce mít naprosto nic připojeného.

Ale tak věc má hluboce vážné pozadí, které je obzvlášť důležité pro naši dobu, mimořádně důležité, pohleďte, častěji jsem upozorňoval na to, a v prvním mém mysterijním dramatu se o tom mluví také, že žijeme vstříc době, v níž můžeme mluvit o duchovním návratu Krista, Nemusím to dnes vysvětlovat, neboť všichni naši přátelé to dobře znají. Tato Kristova událost nebude však pouze událostí, která uspokojí transcendentální zvědavost lidí, nýbrž především to bude událost, která bude klást na lidské city požadavek nového pochopení celého Kristova podnětu. Určitá základní slova křesťanství, která jako posvátné podněty by měla jít celým světem - aspoň celým světem těch, kdo chtějí do sebe přijímat podnět Kristův - nejsou přesto dosti hluboce chápána. Chtěl bych zde tato významná, pronikavá slova jen připomenout: „Má říše není z tohoto světa.“ Tato slova, když se Kristus zjeví v říši, která skutečně není z tohoto světa, nebude tedy ze světa smyslů, pak tato slova získají obnovený význam. Neboť to bude muset být hlubokou zvláštností křesťanského pojetí světa, že toto křesťanské pojetí světa bude moci přinášet vstříc porozumění pro všechny jiná pojetí u lidí, jen s výjimkou hrubého, drsného materialismu. Když si ujasníme, že různá náboženství jsou pozůstatky starých zření, všechna náboženství na celé Zemi jsou úplně vážně to, co je zde zřeno, - a protože později nebylo už lidstvo pro toto zření zařízeno, nastoupil jen ve fragmentární podobě u

různých náboženských vyznání výsledek vzpomínky na tato starší zření. To se může znovu poznat právě křesťanstvím. A tak si můžeme osvojit křesťanstvím hluboké porozumění pro každou podobu náboženského vyznání na Zemi, nejen pro velká náboženství, ale pro každou formu náboženského vyznání na Zemi. To je ovšem něčím, co se snadno řekne, ale jak snadno je to řečeno, tak těžce vlastně se to stane smýšlením lidí. A bude se to muset stát smýšlením lidí, smýšlením lidí po celé Zemi. Neboť, moji milí přátelé, jak zprvu křesťanství na Zemi dosud vystupovalo, je to přece náboženstvím mezi ostatními, vyznáním mezi vyznáními. Ale k tomu to založeno není. Křesťanství je už založeno k tomu, aby šířilo porozumění po celé Zemi. Kristus nezemřel pro omezený okruh lidí, nebyl pro to narozen, ale pro všechny lidi. A je v jistém smyslu rozpor mezi požadavkem spočívajícím v křesťanství, totiž že má platit pro všechny lidi, a skutečností, že se stalo jednotlivým vyznáním. Není však založeno k tomu, aby bylo jednotlivým vyznáním. Jednotlivým vyznáním se může stát jen tehdy, když se nepojímá v jeho plně hlubokém smyslu. A k tomuto hlubokému smyslu patří také pojmání kosmické.

Pro určité pravdy se dnes ještě bojuje o slova, neboť ty pravdy jsou dnes člověku tak vzdálené, že neexistují slova k jejich vyjádření. Někdy se mohou vyjádřit jen přirovnáním, ty velké pravdy. Ale vzpomeňte si, jak jsem častěji

vypravoval, že Krista je možné nazvat duchem Slunce. Z takových úvah, jak jsem je uvedl dnes, z pozorování ročního chodu Slunce, může se už vyrozumět, že je oprávněno ponechat v platnosti Krista v jistém smyslu za slunečního ducha. Za ducha Slunce. Tohoto ducha Slunce si však vůbec nebudeme moci jako ideu utvořit, představit šiji, nebudeme-li mít na zřeteli Kristův poměr kosmický, když nebudeme pojímat mystérium Golgoty jako skutečné mystérium Kristovo, jako něco, co se sice událo na této Zemi, ale co má význam pro celý vesmír, co se stalo pro celý vesmír.

Lidé dnes vedou spory o mnohém na Zemi, v mnohém nejsou jednotní; nesjednotili se ve svých náboženských vyznáních, míní, že nejsou jednotní svou náročností a ještě mnohými jinými věcmi. A tyto nejednotnosti vedou k vyvolávání časů, jakým je ten, v němž například teď žijeme. Lidé se nesjednocují, nejsou jednotní ani vzhledem k mystériu Golgoty. Vždyť žádný Číňan nebo Ind nepřijme jen tak beze všeho, co říká o mystériu Golgoty evropský misionář. Kdo ty poměry vidí, vidí, jak jsou lidé dosud ještě nejednotní. Skoro by tomu člověk ani nevěřil, ale je to triviální pravda a věřit se tomu musí. Jak lidé dnes žijí na Zemi jeden proti druhému, pak se musíme málem divit, že v něčem ještě nejsou nejednotní. Ale jsou přece jen ještě věci, o nichž se lidé nepřou, a tím je například mínění, které mají lidé o Slunci. Japonci, Číňané, sami Američané a

Angličané se nedomnívají, že jim vychází a zapadá jiné Slunce než Němcům. Najedno společné Slunce lidé ještě věří. Vůbec na něco společného, čím je vše mimozemské, ještě lidé věří. O těchto věcech se lidé ani nepřou, ani žádné války se nevedou pro tyto věci. A toto si ponechte jako přirovnání, moji milí přátelé. Jak se řeklo, tyto věci se mohou vyjádřit jen přirovnáním. Pochopíte-li jednou souvislost Krista s těmito věcmi, o nichž se lidé nepřou, pak nebudou spory ani o Kristu, pak ho bude vidět v říši, která není z tohoto světa a je jeho říší. Ale dřív nebude vládnout jednota v těchto věcech, v nichž by měla vládnout po celé Zemi, až lidé uznají kosmický význam Krista. Neboť o kosmickém významu Krista můžeme mluvit k Židovi, k Číňanovi, k Japonci, k Indovi, jako můžete mluvit ke křesťanskému Evropanovi. A tím se otvírá nesmírně významná perspektiva, na jedné straně pro další rozvíjení křesťanství na Zemi, a na druhé straně na Zemi pro vývoj lidstva. Musí se hledat cesty k takovým duševním obsahům, jimiž mohou stejným způsobem rozumět všichni lidé. To však bude požadavek doby, kdy nastane duchovní návrat Krista. A hlubší porozumění bude muset vycházet od té doby právě pro slova: „Má říše není z tohoto světa“, - hluboké pochopení toho, že v lidské bytosti žije nejen pozemskost, ale nadpozemskost. Nadpozemskost, která žije v ročním běhu Slunce. Musí se získat cítění toho, že jako v jednotlivém lidském životě je tělesnost ovládána

duševností, tak všechno, co se tam venku děje ve vycházejících a zacházejících hvězdách, v zářícím a slábnoucím světle Slunce, že ve

všem tom žije duchovnost. Ze tak jako jsme s našimi plícemi vloženi do vzduchu, tak jsme s naší duší vloženi do duchovnosti vesmíru, ale ne do abstraktní duchovností rozbředlého pan- theismu, nýbrž do duchovosti konkrétní, která se vyžívá v jednotlivé bytosti. A tak shledáme, že ve vroucné souvislosti s tím, co v běhu ročním žije tak, jako v člověku dýchání, že v tom žije něco duchovního, co náleží lidské duši, co je lidskou duší samotnou, že ročnímu běhu jeho tajemství patří bytost Kristova, která šla mystériem Golgoty. Člověk se už bude muset vzchopit k tomu, aby udržel pohromadě, co se dějinně událo na Zemi v mystériu Golgoty, s těmi velkými světovými tajemstvími, s tajemstvími makrokosmu. Potom však bude z tohoto pochopení vycházet něco, co je nesmírně důležité. Z tohoto pochopení bude vycházet zase poznání toho, co potřebují lidé sociálně. Sociální věda například se v naší době hodně provozuje, mnoho se také dělá různých sociálních ideálů. Jistě, proti tomu se nemá vůbec nic namítat, ale všechny tyto věd mají být oplodněny a budou muset být oplodněny tím, co člověku vzejde, když si zase zduchovní běh roku. Neboť tím, že paralelně s během roku živě prožíváme v každém roce obraz mystéria Golgoty, tím se teprve zase inspirujeme, čím může být vědění sociální, sociální cítění.

Co teď říkám, jeví se lidem přítomné doby jako něco úplně zpropadeného, ale přesto je to pravda. Když bude všeobecně lidským způsobem zase pocíťován běh roku tak, že se bude pocíťovat ve vnitřní souvislosti s mystériem Golgoty, pak z tohoto zařazení duševního citu do běhu roku a současně do tajemství mystéria Golgoty bude vylito přes celou Zemi skutečné sociální cítění. To bude pravým řešením nebo alespoň dalším vedením toho, co se dnes vzhledem k tomu, co se při tom má na zřeteli, tak bláznivě nazývá sociální otázkou. Ale právě duchovní vědou si budou lidé muset osvojit poznání souvislosti člověka s vesmírem. K tomu ovšem bude patřit, že se už jednou bude v tomto vesmíru vidět více, než v něm vidí dnešní materialismus.

Zrovna ty věci jsou těmi nej důležitějšími, která se dnes hodnotí nejméně. Dnešní materialistická biologie, materialistická přírodní věda srovnává člověka se zvířetem. Nachází pak právě postupný rozdíl. Samozřejmě má ve svém oboru pravdu; ale co úplně přehlíží, je poměr člověka vůči vesmíru. Zvířecí páteř - a zde jsou skutečně výjimky potvrzují pravidlo -, zvířecí páteř, rovnoběžná s povrchem Země, směřuje ven do vesmíru. Lidská páteř směřuje k Zemi. Následkem toho je pro člověka nahoře a dole něčím úplně jiným než pro zvíře. Tím je toto „nahoře a dole“ něčím, co ho určuje v jeho celé bytosti. U zvířete je páteř zaměřena ven do nekonečných dálek makrokosmu. U

člověka je horní část hlavy - mozek, a člověk je zasunut do celého makrokosmu. To znamená něco nesmírného. Neboť tím je podmíněno to, co představuje poměr duchovnosti a tělesnosti v člověku. Tím je jeho duchovnost, jeho tělesnost také stavěna do poměru nahoře a dole. O těchto věcech ještě promluvíme, ale dnes bych je chtěl nejprve jednou načrtnout. A tímto „nahoře a dole“ je charakterizováno něco, co můžeme nazvat: vystupování ven našeho já a astrálního těla během doby spánku. Neboť člověk se svým já a tělem astrálním ve svém fyzickém a éterickém těle je v době bdění vsutku spojen dohromady se Zemí. Po čas doby noční je jaksí vysunut nahoru se svým já a tělem astrálním. A nyní se ptáme: Jak je to vlastně, jsou ještě i jiné protiklady v makrokosmu?

Zde je právě hned protiklad, který se může pro člověka označit jako „vpředu a vzadu“. Jenže člověk vzhledem k tomuto „vpředu a vzadu“, je zase jinak včleněn do celého makrokosmu, než jako například zvíře nebo dokonce jako rostlina. Člověk je včleněn tak, že toto včlenění dopředu a dozadu skutečně odpovídá vložení do dráhy Slunce. A toto „vpředu a vzadu“, to je směřování, které odpovídá rytmu, jímž člověk prochází v životě a umírání. Tak jako člověk ve spaní a bdění vyjadřuje živý poměr onoho „nahoře a dole“, tak v žití a umírání je vyjádřen poměr tohoto „vpředu a vzadu“. Ale toto „vpředu a vzadu“ je přiřazeno k běhu Slunce, takže „vpředu“ znamená pro člověka k východu, a

„vzadu“ znamená k západu. A východ a západ, to je druhé směřování prostorové, o němž můžeme ve skutečnosti mluvit, když mluvíme o tom, že lidská duše teď ve spánku, ale i ve smrti, opouští lidské tělo. Neboť pak opouští lidské tělo ve směru na východ. To je ještě přítomné jen v tradicích, kde se mluví o umírání člověka jako o jeho „vcházení do věčného východu“. Taková stará tradiční slova, ta budou také jednou učeností označena, snad to činí už dnes jako symbolizování. Jednou se například bude říkat trivialita: Na východě vychází Slunce, to je cosi krásného; označme tedy tak i věčnost, když mluvíme o východu! Jenže to odpovídá právě realitě, a to realitě ještě víc ročnímu běhu Slunce než běhu dennímu.

Třetím rozdílem je to, co je „vnitřní a zevní“. Nahoře a dole, východ a západ, vnitřní zevní. Žijeme vnitřní život, žijeme zevní život. Pro člověka je toto vnitřní a zevní právě takovým protikladem, jako nahoře a dole, východ a západ. Zatím co v běhu roku má člověk spíše co činit takřka o reprezentativním znázorněním celého životního běhu, může se říci: spojení s lidským životem a s umíráním máme co činit mluvíme-li o něčem vnitřním a zevním s celým životním během člověk, zvláště s životním během pokud má sestupující a vystupující vývoj. Jak víte, člověk až přibližně k určitému roku prožívá vystupující vývoj. Pak jeho všechen růst přestává, po nějakou dobu zůstává v klidu, a potom jde nazpět. - S tímto celkovým životním během

člověka souvisí to, že člověk na začátku svého života je přirozeným elementárním způsobem v největší souvislosti s duchovnem ve své celé tělesnosti. Úplně opačně je člověk konstituován při začátku života než je právě konstituován, když dospěl do středu svého života k vrcholnému bodu vzestupného vývoje. V první době svého života člověk roste, prospívá, vzmáhá se, a potom začne vstupovat do vývoje sestupného. To souvisí s tím, že pak fyzické síly člověka nejsou už v sobě silami růstu, ale že se k těm silám růstu mísí také síly rozpadu. Tehdy je nitro člověka v podobném poměru k vesmíru, jako při začátku života, při zrození, je k vesmíru jeho zevní tělesnost. Nastává úplné převrácení. Proto v nevědomí prožívá dnes člověk v této době, uprostřed života setkání s principem Otce, s tou duchovní bytostí, kterou počítáme k hierarchii archai, tedy s duchovním světem, v němž člověk bude až bude mít plně vyvinutého „duchovního člověka“. Můžeme se tázat: Souvisí i toto zase nějak s celkovým vesmírem? Máme v životě vesmíru něco, co spolu souvisí tak jako se setkáním s duchem souvisí rytmus dne a noci, se setkáním se Synem souvisí rytmus v roce a co souvisí se setkáním s Otcem uprostřed tohoto běhu života? Tak se můžeme ptát. - To si však už musíme zapamatovat, moji milí přátelé, že u tohoto setkání s Otcem je člověk zase, jako také u setkání s Duchem, vyzdvižený z rytmu. Rytmus neběží úplně paralelně. Lidé nejsou narozeni ve stejnou dobu, ale v době

různé. Tím ovšem nemohou být běhy života paralelní, ale mohou vnitřně napodobovat nějaké duchovní kosmické dění. Dělají to?

Když si zpřítomníme to, co je obsaženo v malém spisu „Výchova dítěte z hlediska duchovní vědy“ a také v jiných spisech a cyklech, pak víme, že přibližně v prvních sedmi letech života vytváří člověk zvláště tělo fyzické, v následujících sedmi letech tělo éterické, dalších sedmi letech tělo astrální, v další sedmi letech duši pocitovou, pak duši rozumovou, neboli duši citové mysli, od dvacátého osmého až do třicátého pátého roku, a do této doby spadá také setkání s principem Otce. To se táhne těmito roky - ne jakoby bylo rozestřeno přes tyto roky, v těchto letech se dostavuje -, takže se může říci: Člověk je připraven s rokem dvacátým osmým, dvacátým devátým a třicátým. Tehdy se také dostavuje toto setkání pro nejvíce lidí dole v hlubokých základech lidské duše. Zde bychom tedy museli také tušit, že něco v této době odpovídá z vesmíru, to znamená, že ve vesmíru bychom měli něco najít, co představuje koloběh, rytmus; podobně jako rytmus dne a noci je dvacet čtyři hodin, jako běh roku je 365 dní, tak bychom měli najít něco ve vesmíru, jen by to muselo být rozsáhlejší. To vše se ovšem vztahuje na Slunce, nebo při nejmenším na sluneční systém. Mělo by se tedy dít pro Slunce něco většího, co by bylo rozsáhlejší ve stejné míře v jaké je rozsáhlejší 28, 29, 30 roků v poměru k 24 hodinám

k 365 dnům, - nějaký oběh. Právem pokládali staří lidé za nejzevnější planetu našeho slunečního systému Saturn; je to skutečně nejzevnější planeta. Že se k tomu přidal ještě Uran a Neptun, to je ze stanoviska materialistické astronomie jistě zcela oprávněné, ale tyto planety mají jiný původ, nepatří tedy k slunečnímu systému; takže můžeme mluvit o tom, že Saturn ohraničuje sluneční systém. Ptáte-li se tedy: Když Saturn sluneční systém ohraničuje, tak bychom mohli říci, že když Saturn obíhá dokola, obíhá vlastně nejzevnější hranici slunečního systému. A tam když oběhne Slunce a zase se vrací na tentýž bod, tam se nachází ve stejném poměru ke Slunci, jak byl v bodu výchozím. A Saturn opíše svůj oběh v době 29 až 30 roků, které této době odpovídají (podle kopemikánského světového systému to už dnes můžeme říci). Zde máte v tomto dnes ještě nepochopeném oběhu Saturnu kolem Slunce (ta věc se má úplně jinak, ale kopemikánský světový systém není dnes dostatečně daleko, aby tomu porozuměl), zde tedy máte vztah, který je učiněn až k nejzevnějšímu konci slunečního systému, událost, která se vyjadřuje v nejzevnějším oběhu Saturnu kolem slunce, s nímž je v souvislosti běh lidského života, takže je tu obraz tohoto oběhu Saturnu, pokud onen běh lidského života vede až k setkání s Otcem. Také to nás vede ven do makrokosmu.

A tím doufám, moji milí přátelé, že jsem vám ukázal, jak

se nejhlubší nitro lidské bytosti skutečně může pochopit jen tehdy, když se myslí v jeho vztahu k mimozemskosti. Toto mimozemské je pak jako duchovnost organizováno v tom, čím se k nám obrací, také do jisté míry, obrací viditelně. Ale to, čím se k nám obrací viditelně, je právě jen výrazem duchovnosti. A pozvednutí člověka z materialismu nastane teprve, až se přivede poznání tak daleko, že se odvrátí od pojmání pouhých pozemských poměrů a opět se povznesse k uchopení hvězdných světů a Slunce.

Už jednou jsem naznačil, že mnoho věcí, o nichž si dnešní školní moudrost ještě sotva nechává zdát, s těmito věcmi souvisí. - Pohledte, dnes si lidé myslí, že jednou budou moci v laboratoři vyrábět z neorganické látky živé bytosti. K tomu není třeba být materialistou, aby se věřilo, že je možné laboratorně dělat z neorganické látky živou bytost. To už dosvědčuje víra alchymistů, - kteří jistě nebyli žádní materialisté -, že mohou dělat homunkuly, dnes se to vysvětluje ve smyslu materialistickém. Ale jednou přece jen přijde doba, kdy se to stane. Ale bude se vnitřně cítit, přijde-li se k člověku v laboratoři - neboť se k tomu dospěje, že se bude moci laboratorně plodit něco živé-

ho z něčeho neživého. Ale k člověku, který to dělá, bude

nutno říci: „Vítej k hvězdě této hodiny!“, neboť to nemůže nastat v každé libovolné hodině, nýbrž to bude záviset na silách, které nejsou na Zemi, ale přicházejí sem z vesmíru. Mnohé souvisí s těmito tajemstvími. Nyní je už možné leccos o těchto věcech říci, o věcech, o nichž také Saint-Martin, ten tak zvaný neznámý filosof, říká na mnoha místech své knihy „O pravdách a omylech“, jak děkuje Bohu, že ty věci jsou zahaleny do nejhlubšího tajemství. Zůstat zahaleny do nejhlubšího tajemství však nemohou, protože lidé je budou potřebovat k dalšímu vývoji, ale je nutné, aby ke všem těmto věcem si lidé osvojili zase onu vážnost a cit pro posvátnost, bez nichž se tyto poznatky správně pro svět neupotřebí.

O těch to věcech pak příště ještě promluvíme.